

Kiiri Saar

SIRELINI KÜMMME KATSUMUST

Toimetanud Piret Ruustal
Illustreerinud Epp Marguste

© Kiiri Saar ja kirjastus Argo, 2016
www.argokirjastus.ee
ISBN 978-9949-527-63-2
Trükitud trükikojas Print Best

Suured inimesed arvavad, et väike olla on hirmus tore. Neil pole õrna aimugi, kuidas nad eksivad. Küllap on nad ära unustanud selle aja, mil nad ise väikesed olid ja keegi neid tõsiselt ei võtnud.

Täiskasvanud on omamoodi naljakad. Nad ei oska kunagi muud küsida kui seda, kuidas mulle koolis meeldib ja mil moel ma küll nii pikaks olen sirgunud. Nii iga kord. Äkki nad peavad mind rääkivaks nukuks, kes oskabki vastata ainult neile kahele küsimusele?

Emaj ja isa käituvad üldse väga kummaliselt. Tegelikult on mul nende pärast suur mure. Vanasti olid nad rõõmsad ja kõik oli hästi. Me sõitsime ühtelugu igal pool autoga ringi. Käisime looduses ja teistes linnades ja sõpradel külas. Emaj naeris sageli ja isa ostis mulle tihtipeale jäätist.

Siis aga tõmbus emaj järsku endasse ja elavnes ainult siis, kui mina olin läheduses. Isaga rääkis ta väga vähe. Ma teadsin, et nad on riinus, ja kuigi ma seda välja ei näidanud, tegi see mulle haiget. Ärkasin igal hommikul uue lootusega, et ehk on nende tüli uue päeva saabudes möödas, aga emaj vaikus ikka. Ta sinised silmad olid nüüd hoopis teist värvi ja ma kartsin neis peituvat tumedat sügavust.

Muidugi olen ka mina ise vahel sõpradega riidu läinud ja tean, et tülis olla on tegelikult väga paha. See teeb tuju halvaks ja meele nukraks, nagu oleks päike kogu aeg pilve taga. Seetõttu olengi tavaliselt õige ruttu järele andnud ja lepitust otsinud, isegi, kui mul on mõnikord õigus olnud. Millegipärast on leppimine suurte inimeste puhul palju keerulisem. Miks see nii on, seda ma tõesti ei tea.

See on minu lugu ja ma tahan teile jutustada sellest, kuidas ma oma vanemaid aidata püüdsin.

Vana kasvuhoone saladus

Ühel ööl nägi Sirelin veidrat und. Ta unenäo sisse ilmus suur rohekaskuldne põrnikas, kes vaatas tüdrukut pika pilguga.

„Sa saad oma vanemaid lepitada, kui vapper oled,“ ütles põrnikas. „Kas oled?“

Sirelin noogutas läbi une. Kuigi ta ei teadnud päris täpselt, kuidas tema ja vapruselood õigupoolest on, soovis ta seda kogu hingest.

„See ei saa lihtne olema,“ jätkas põrnikas. „Sul seisab ees palju katsumusi. Oled sa nendeks valmis? Ei hakka nutma, kui kukud või ära eksid?“

„Muidugi mitte!“

„Tore. Kui sa kümme päeva vastu pead ja kõigega hakkama saad, juhtub nii, et su ema ja isa lepivad jälle ära. Pärast iga õnnestunud retke saad kingiks ühe tähe. Mine ja vaata kasvuhoonesse,“ lausus põrnikas ja kadus.

„Miks kasvuhoonesse? Mis tähe?“ küsis Sirelin segaduses ja ärkas.

Vana klaasist triiphoone asus aia tagumises otsas. Uks oli kutsuvalt pärani ja Sirelin kiiakas uudishimulikult sisse. Klaasmajas kumas isevärki roheline valgus ja lõhnas niiskuse järele. Pikad kurgitaimed sirutasid end nõõride abil üles lae alla. Sirelin märkas karvaste lehtede varjus kollaseid õisi ja kahte tibatillukest kurki, mis olid täpselt tema väikese sõrme pikkused.

Sirelin astus kasvuhoonesse. Karedad kurgilehed kriipisid teda tervituseks. Tüdruk vaatas ringi ja märkas, et kogu kasvuhoone koosneb klaasist aknaruutudest. Need olid üsna vanad ning paljudelt raamidelt oli värv maha koorunud.

Miks käskis põrnikas mul kasvuhoonesse tulla, mõtles Sirelin. Siin pole ju midagi. Nõutuna kohendas tüdruk kaenla all tilpnevat helehalli mängujänest, keda ta igale poole kaasa tassis. Jänes oli selle pika seismise ja arupidamise peale juba päris raskeks muutunud.

Korraga nägi Sirelin mullal ukerdamas tuttavat rohekaskuldset põrnikat. Põrnikas sibas sihitult ringi, nagu ei teaks ta täpselt, mis suunas minna. Ta ei tundunudki kole ja vastik, vaid päris ilus. Putuka tiivad läikisid päikese käes.

Lõpuks näis põrnikas otsusele jõudvat ja rühkis vapralt üle mulla edasi. Sirelin järgnes talle. Põrnikas vudis triiphoone tagumisse serva, tiirutas korraks ühe koha peal ja kadus siis. Sirelin vaatas nõutult ringi ja märkas äkki, et ehitise tagumises seinas asetseb väike madal klaasist uks. Uks oli natuke teist värvi kui ülejäänud kasvuhoone. Sirelin katsus ust, aga see oli kindlalt lukus. Viimaks avastas tüdruk, et ust hoiab kinni väike roostetanud riiv, mida ta polnud esiotsa täheleegi pannud.

Ma arvan, et ei juhtu midagi, kui ma vaatan, mis on selle ukse taga, mõtles Sirelin. Ta teadis, et peale umbrohu ja kahe suure õunapuu, mille õunad talle eriti ei maitsenud, ei saanud seal midagi olla. Tüdruk kõhkles natuke ja nügis siis riivi. See liikus raskelt, kuid pärast pikka pusimist õnnestus tal see eest tõugata. Klaasist uks avanes kääksatades ja Sirelin piilus prao vahelt välja. Tema suureks üllatuseks ei olnud õunapuid näha. Ta lükkas ukse pärani ja astus kasvuhoone taha aeda.

See on küll mingi muu koht, mõtles tüdruk, kuid ei tundnud hirmu. Aed ei sarnanenud üldse koduaiale. Umbrohtu polnud kusagil, samuti mitte õunapuid. Ta oli jõudnud mingile imelikule legendikule, mille servas kasvasid kõrged puud. Maastik oli veider ja unenäoline ega sarnanenud millelegi, mida ta varem oli näinud. Taevas kumas roosakana, kuid päikest polnud näha. Kõikjal õitses külluses apelsinivärvi lilli, mis tasakesi õõtsusid. Lilled moodustasid ilusa lainetava heinamaa, mis Sirelinile väga meeldis. Otse tema jalge eest algas erepunane liivane teerada, mis lookles kaugusse. Sirelin tegi paar sammu ja astus siis rajalt kõrvale, et taimi lähemalt vaadata. Järgmisel hetkel sulpsatas ta sügavasse vette.

„Oih,“ ehmatas Sirelin. Roostevärvi vesi ulatus talle rinnuni. See polnudki heinamaa, vaid hoopis jõgi!

Vesi oli soe, kuid muutus iga sammuga aina sügavamaks. Sirelin sulistas natuke ja otsustas siis tagasi kaldale ronida. End jõepevele upitanud, kõndis tüdruk mööda teerada edasi. Salalikest taimedest eemale hoides jõudis ta lõpuks legendiku teise serva, kus kasvasid lopsakad teravatipulised puud.

Kui naljakad kuused, mõtles Sirelin. Nagu joonlauaga tõmmatud! Ta nägi okstel valget värvi piklikke vilju ja mõistis, et käbide asemel kasvatasid kuused hoopis küünlaid.

„Miks küll küünlad?“ imestas Sirelin valjusti.

„Siinkandis kulub neid palju,“ kostis korraga tema lähedusest naljakas peenike hääl.

Üllatunud Sirelin vaatas ringi, kuid ei näinud kedagi. „Ma olen siin,“ ütles hääl ja nüüd sai Sirelin aru, et rääkijaks on mängujänes, keda ta ikka veel kramplikult kaenla all hoidis. Jänese hele karv oli roostevees suplemisest päris punaseks tõmbunud.

„Sa oskad rääkida?“ imestas Sirelin.

„Muidugi,“ porises jänes, saputas oma pikki kõrvu ja hüppas maha. „Ma kõnnin parem ise. Sa pitsitad nii kõvasti, et mul on raske hingata. Jube, milline mu kasukas välja näeb!“

„Ehk muutub kuivades heledamaks,“ lohutas Sirelin ja oli oma rääkiva sõbra üle üpris kiüllatunud.

Jänes porises endale midagi nina alla.

„On sul aimu, mille jaoks neid küünlaid kasutatakse?“ uuris tüdruk edasi.

„Eks ikka selleks puhuks, kui pimedaks läheb. Siis pannakse küünlad põlema.“

„Tõesti?“ hämmeldus Sirelin. „Nagu jõulude ajal?“

„Nojah,“ mühatas jänes ja asus oma kasukat puhastama.

Kuid parajasti oli hommik ja ükski küünal ei põlenud. Eemalt paistis väike punane mäeküngas ja selle taga helendas miski.

„Lähme vaatame, äkki saame su kusagil puhtaks pesta,“ tegi Sirelin ettepaneku ja hakkas edasi rühkima.

Viimaks punasele künkale jõudnud, pidid sõbrad pettuma. Niikaugale kui silm ulatus, laius oranž vesine heinamaa ja kutsuv helendus oli kadunud. Sirelinil polnud tahtmist uuesti märjaks saada. Ta istus maha ja lasi tumepunasel liival läbi sõrmede voolata. Liivaterad olid suured nagu herved ja veeresid krabinal laiali. Need nägid kahtlaselt Mere-kivikese kommid moodi välja. Sirelinile tuli peale suur magusaisu. Ta teadis küll, et maast leitud maiustusi ei tohi süüa, kuid kiusatus oli suur. Ta kõhkles natuke. Kommid nägid välja väga ahvatlevad. Lõpuks pistis ta ühe prooviks suhu.

„Mmm, ongi Mere-kivikese kommid!“ üllatus ta ja noppis mõne endale taskusse tagavaraks.

Maastik oli mägine ja kõrgendike vahel lookles hulk salalikke veesilmi. Kusagil ei paistnud ühtki maja või midagi eluhoone sarnastki.

„Miks me üldse siia tulime? See on nõme koht,“ torises jänes. Näis, et tal on märja kasukaga väga ebamugav.

„Selleks, et ema ja isa aidata,“ teatas Sirelin.

„Millega sina neid aidata saad?“

„Kuldpõrnikas ütles mulle, et kui ma olen vapper ja talun kümme päeva katsumusi, siis lepivad mu vanemad ära.“

„Või veel! See põrnikas on üks paras lollpea, ära teda kuula. Ja üldse, miks pead sina oma vanemaid lepitama? Lapsed ei peaks end selliste asjadega vaevama. Sina pole milleski süüdi.“

„Aga ma tahan neid aidata!“

„Jonnivaid suuri inimesi ei saa keegi aidata. Aita parem ennast ja lähme koju. Ma pigem tukun mängunurgas.“

„Natuke veel,“ mangus Sirelin. „Ma tahaksin kangesti teada, kuhu see tee viib!“

Jänes põrnitses teda altkulmu, kuid jäi lõpuks vastu tahtmist nõusse. Nad kõndisid natuke aega ja märkasid siis kuldset põrnikat.

„Sina siin!“ rõõmustas Sirelin, et lõpuks ometi ühte tuttavat kohtas.

„Kuhu minek?“ uuris jänes.

„Laulupeole,“ sumistas põrnikas, tõusis lendu ja kadus kiiresti silmist.

„Sa tunnend teda?“ imestas Sirelin.

„Natuke. Mõnikord, kui sa tähele pole pannud, on ta tuppä lennanud ja mulle siinsest elust pajatanud.“

„Siis peaksid sa sellest paigast päris palju teadma,“ taipas Sirelin ja muutus kohe julgemaks. Ta liskas kiirust ja hüppas kärmelt järgmisele künkale. Mõte põrnikate laulupeost tekitas elevust. Edasi kõndida ei olnud kuigi lihtne. Kitsuke teerada oli täis kive ja konarusi. Sirelin komistas mitu korda ja pidi äärepealt ninali käima. Ent siis meenus talle, et tema võimuses on ema ja isa aidata ja mõte andis talle jõudu.

Üürikese aja pärast eristasid ta kõrvad vaikset põrinat, nagu niidaks keegi eemal muru. Põrin valjenes tasapisi. Sirelin vaatas ringi ja silmas niiduki asemel uut põrnikat. See oli samuti kuldset värvi, kuid palju suurem. Põrnikas lendas täpselt samasse suunda. Peagi tuli tiivulisi veel ja nad kõik kadusid punase mäekünka taha.

„Lähme rutem, ehk jõuame õigeks ajaks,“ ärgitas Sirelin jänest reipamale sammule.

Too porises endamisi ja lisas vastu tahtmist kiirust.

Sõbrad rühkisid üle liivaste küngaste ja püüdsid vältida vette libisemist. Maapind muutus järjest liivasemaks, kaldad järsemaks ja tee raskemini läbitavaks. Sirelin vaatas vilksamisi vette ja nägi taas veidrat helendust. See oli veepinna üleni hõbedaseks värvinud.

„Oh, kui ilus,“ ahhetas Sirelin ja unustas laulupeo sootuks. „Ma tahaksin nii-nii väga näha, kes küll vee nii ilusaks tegi!“

„Uudishimu ei too midagi head,“ nentis jänes.

„Ma ainult natukene,“ anus Sirelin ja kummardus veepeegli kohale, et paremini näha. Järgmisel hetkel ta libastus ja plartsatas kaelani roostepruuni lõga sisse.

„Appi!“ karjus tüdruk ja vehkis kätega.

Kallas oli libe ja üles ronimine raske. Helendav olevus ujus aeglaselt lähemale. Õige pea mõistis tüdruk, et tegu oli suure lookleva maoga. Sirelinil jäi hirmust hing kinni.

„Aita mind!“ hüüdis ta jänesele, kes teda kaldalt ehmunult seiras.

Madu ujus Sirelini jalgade juurde ja nuuskis neid. Tüdruk pani õudusest silmad kinni.

Ma ei tohi karta! meenus talle siis. Ma olen julge ema ja isa pärast!

Kuid helendav madu ei teinud talle liiga. Ujunud paar laiska tiiru ümber Sirelini, kadus ta veesügavusse ega tulnudki enam pinnale. Sirelin haaras jänesel käpast kinni ja upitas end vaevaliselt kaldale.

„Kes see veel oli?“ küsis ähmis tüdruk, kui oli suplustest toibunud. Kogu ta keha kattis ühtlane roostepruun kiht, mis lehkas mädanenud õunte järele.

„Hihii, sa näed välja veel hullem kui mina,“ naeris jänes. Ta kiikas vette, ent madu oli kadunud. Vaid vesi virvendas tasa ja oranžid taimed õõtsusid vaikselt.

„Helendav vesimadu,“ kostis jänes. „Minu teada pole ta mürgine. Aga vähem uudishimulik võiksid sa tõesti olla.“

„Uues kohas on see päris raske,“ vabandas Sirelin. Ta väänas oma kleidi välja ja lootis, et see kuivab varsti ära.

Vaikides jätkasid Sirelin ja tema hall mängujänes teed. Punane liiv krudises jalge all ning kuumus kõrvetas selga. Tüdruk heitis pilgu taevasse, kuid päikest polnud ikka veel kusagil. Valgust näis andvat silmapiiril helendav kuma. Taevas lõõskas nüüd tumedates toonides, nagu oleks äike algamas. Järgmisele mäetipule jõudnud, nägid nad taas tuttavaid küünlapuid ja maapinda katvat veidrat helelillat õitevaipa, mis lõhnas iiriskommide järele. Üle nende peade surises terve parv põrnikaid. Üksteise järel laskusid putukad alla orgu.

„Nagu põrnikate sadu!“ naeris Sirelin. „Nii vahva!“

Neid oli igat värvi – punaseid, siniseid, rohelisi, kollaseid, kuldseid ja hõbedasi. Kõik nad maandusid aasale, lehvitasid tiibu ja sumisesid valjusti, nagu suhtleksid omavahel.

„Ongi laulupeo koht,“ taipas jänes. Ta ei jõudnud midagi muud lisada, sest äkki läks täiesti pimedaks, nagu oleks keegi lambi ära kustutanud.

„Mis nüüd?“ ehmus Sirelin.

„Ole rahulik, küllap näeme,“ julgustas jänes.

Sirelin pilgutas pimeduses silmi ja nägi siis, kuidas eemal hakkasid üksteise järel sütitama tillukesed valgustäpid. Neid tekkis järjest juurde ja peagi seletasid Sirelini silmad taas ümbrust. Ta vaatas imetlusega ringi. Kõigil küünlapuudel helendasid tuhanded tuluksed, nagu oleks kogu maailma jõulupuud ühes orus koos.

„Kui ilus!“ hüüatas Sirelin. „Kas pidu hakkab kohe pihta?“

„Paistab küll. Kui meil veab, jõuame ehk õhtusöögiks tagasi koju,“ oletas jänes ja lisas: „Kui keegi meid enne muidugi nahka ei pane.“

„Ära jutusta,“ noomis Sirelin. „Ükski põrnikas ei jaksa meid elu sees ära süüa!“

„Isegi see mitte?“ osutas jänes ühele vasikasuursele tiivulisele, kelle sinist selga katsid teravad piigid. „Jõehobupõrnikas. Armas, eks?“

Sirelin võpatas ja pööras pilgu mujale. Jõehobupõrnikas nägi tõesti hirmuäratav välja. Korraga ilmus teiste seast nähtavale kena kuldpunane putukas, kes sumistas põrnikarahvale midagi kumedal toonil. Teised vastasid valju tiibade põrinaga, mis tekitas tugeva tuulehoo ja pani Sirelini juuksed lehvima.

„Hoia kusagilt kinni!“ hüüdis tüdruk jänesele, kes oli temast palju kergem ja kippus vägisi õhku tõusma.

„Hoiaksin heameelega, kui kusagilt hoida oleks!“ karjus jänes läbi tuulevilina.

Õhulainetus pidi nad äärepealt mäeservalt minema pühkima. Lõpuks tuul vaibus, põrnikad jätsid ringisagimise ja tiibade lehvitamise ning koondusid poolkaarde. Punane kuldpõrnikas viipas märguandeks ja järgmisel hetkel algas kõige veidram kontsert, mida eales kuulnud. Kõlas läbilõikav sumin ja ümin, mis kohati valjenes ning seejärel taas hääbus. Ümin näis kestvat terve igaviku, siis tekkis väike paus, peale mida algas uus ja pisut teisetooniline undamine.

Nähtavasti alustasid nad uue lauluga, mõtles Sirelin, suutmata sellegipoolest lugudel mingit märkimisväärsset vahet teha.

„See on kõige igavam laulupidu, mida ma olen kuulnud,“ nurises jänes.

„Mitut sa oma elus üldse kuulnud oled?“ päris Sirelin.

„Sinu kodutelevisiorist kunagi ühte nägin.“

„No see oli küll hoopis teistsugune pidu. Teles esinevad ikka inimesed, mitte putukad.“

„Asja mõte jääb ju samaks.“

Tüdruk vaatas veidrat kontserti ega tahtnud kuidagi nõustuda. Vastu vaidlema ta siiski ei hakanud. Nad kuulasid veel natuke, kuid tüdinesid siis. Põrnikate etteastetest enam

köitsid Sirelini hoopis küünlapuud. Need olid suured, lopsakad ja lõhnasid natuke piparkookide järele.

„Mis saab siis, kui küünlad lõpuni põlevad?“ küsis ta jänesele.

„Siis süttivad kohe järgmised, need kasvavad kiiresti. Vaevalt jõuab üks küünal põlemise lõpetada, kui teine on asemele kasvanud.“

„Kas ma võin ühe küünla mälestuseks koju viia?“

„Ei usu. Sel juhul peaksid võtma terve kuuse, aga me ei mahuks sellega eales läbi kasvahoone ukse.“

„Õigus,“ taipas Sirelin ja pidi kahetsusega oma plaanist loobuma.

Nad läksid tulnud teed tagasi, hoidusid vesimaost eemale ja jõudsid lõpuks õnnelikult vana triiphoone juurde, mis külitab üksildase ja unisena kesk kuuma liiva. Roheline uks, kust nad läbi olid tulnud, seisis valla ja selle klaas lõõskas eredas päikeses erkrohelisena.

„Mis sa arvad, kas kuldpõrnikas jäi minuga täna rahule?“ uuris Sirelin jänesele. „Ma ei kartnud jõehobupõrnikat ega vesimadu. Ei nurisenud märja kleidi üle, sain tuulega hakkama ega läinudki sinuga riidu.“ Ta pugus läbi tillukese ukseava ja jõudis taas tuttavate kurgipeenarde vahele.

Jänese ei vastanud. Sirelin vaatas sõpra üllatunult. Jänese lebas mullal vagusi ega liigutanud vurrugi.

„Jäid magama või?“ Sirelin raputas jänest, aga see oli ta käte vahel lõtv ja elutu nagu üks mängujänese ikka. Üksnes klaasist silmad tunnistasid teda tuhmil pilgul.

„Ah, õigus, sa ei saa ju siin maailmas rääkida ega kõndida,“ taipas Sirelin. „Pole lugu. Ma pesen su puhtaks, foonitan kuivaks ja panen mängunurka magama, nagu sa tahtsid. Homme seikleme jälle.“

Ta kahmas jänese kaenlasse ja lippas tulistvalu kodu poole.

